

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра фізичної реабілітації та медико-біологічних основ фізичного
виховання

Дипломна робота (проект)

магістра

з теми «ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ У КОМПЛЕКСНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З
РОЗЛАДОМ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ»

Виконала: здобувачка вищої освіти 2
року навчання групи FT1-M22
спеціальності 227 Фізична терапія,
ерготерапія
Слободянюк Юлія Олександрівна

Керівник: Жигульова Е.О., кандидат
біологічних наук, доцент кафедри
фізичної реабілітації та медико-
біологічних основ фізичного
виховання

Рецензент: Заїкін А.В., кандидат
педагогічних наук, доцент кафедри
фізичної реабілітації та медико-
біологічних основ фізичного
виховання

Кам'янець-Подільський – 2024

ЗМІСТ	Стор.
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ З ПРОБЛЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З РОЗЛАДОМ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ.....	8
1.1 Особливості корекційно-реабілітаційного підходу в навчанні дітей з розладами аутичного спектру.....	8
1.2 Формування комунікативних навичок у дітей з аутизмом	13
1.3 Терапія, заснована на сенсорній інтеграції.....	22
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	29
2.1 Методи дослідження.....	29
2.1.1 Методи дослідження й діагностики комунікативної активності (мотиваційний критерій, емоційний критерій, діяльнісний критерій).....	30
2.1.2 Методи математичної статистики.....	32
2.1.3 Підходи до побудови програми корекційно- реабілітаційного супроводу для дітей з розладами аутичного спектру з елементами фізичної терапії.....	32
2.2 Організація дослідження.....	33
РОЗДІЛ 3 РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	36
3.1 Проблеми підготовки фахівців до роботи з дітьми з розладами аутистичного спектра.....	36
3.2 Ефективність застосування терапії, заснованої на сенсорній інтеграції в корекційно-реабілітаційному супроводі дітей з розладами аутичного спектру.....	41
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- БАК – біоакустична корекція;
- ІРЦ – інклюзивно-ресурсний центр
- МКХ-10 – Міжнародна класифікація хвороб;
- М-СНАТ – Модифікований скринінговий тест на аутизм (The Modified Checklist for Autism in Toddlers);
- РАС – розлади аутистичного спектру;
- РДА – ранній дитячий аутизм;
- РСА – розлади спектру аутизму;
- ЦНС – центральна нервова система;
- у.о. – умовні одиниці.

ВСТУП

Актуальність проблеми. Проблема дитячого аутизму сьогодні є надзвичайно актуальною, збільшення кількості дітей з аутистичними розладами спостерігається в усьому світі.

За даними ВООЗ поширеність розладів зі спектру аутизму в дитячому віці становить понад 1% ввід дитячої популяції у світів і навіть перевищує 1% в країнах Європи. За даними Міжнародної асоціації «Аутизм-Європа» кожна 88 дитина в Європі має ознаки розладів загального розвитку та потребує медико-психологічної допомоги [16, 32].

Діти з розладами спектру аутизму є найменш захищеною категорією населення в Україні й потребують особливої уваги з боку держави, вчених, медиків, психологів, педагогів, фізичних терапевтів. На сьогодні можна констатувати брак надійного діагностичного інструментарію, який би уможливллював дослідження розладів аутичного спектру дитини в контексті її цілісного розвитку та забезпечував своєчасну реабілітацію дітей. Українське суспільство в цілому, громада батьків та фахівців – дуже мало обізнані з проблемою аутизму; наразі бракує доступної, сучасної інформації щодо ефективних реабілітаційних заходів для дітей з розладами аутичного спектру [14, 15].

Аутизм як аномалія розвитку у сферу наукових досліджень вітчизняної психології, педагогіки та реабілітології включена в останні півтора десятиліття. Ідеться про дітей з особливою, недостатньо зрозумілою патологією нервової системи генетичного (шизофренія, хромосомні вади, вроджені порушення обміну) або екзогенного (внутрішньоутробні й постнатальні ураження головного мозку) походження, при якій утруднене формування емоційних контактів дитини із зовнішнім світом і, насамперед, – із людиною [2, 6, 13]. Висока частота раннього дитячого аутизму (12-15 на 10 000 дітей) вказує на соціальну значимість цієї проблеми. Але, незважаючи на те, що з часу першого опису аутичних симптомів минуло більше

півстоліття, проблеми цієї аномалії розвитку й надалі є предметом вивчення, дослідження, аналізу [15].

Розвиток соціальності дітей з розладами аутичного спектру є надзвичайно актуальною проблемою, оскільки цій категорії дітей необхідні специфічні умови для включення в суспільство, набуття здатності до соціальної взаємодії у зв'язку зі специфічним перебігом захворювання [34].

На сьогодні науковці розглядають розлади аутичного спектру переважно як афективний розлад з порушенням міжособистісних відносин. Стверджується, що для аутизму типова вроджена відсутність здатності сприймати і відповідати на афективну експресію інших [37, 59].

У зв'язку з таким дефіцитом дитина з розладами аутичного спектру не отримує необхідного соціального досвіду в період раннього дитинства. Останнє призводить до неповноцінності когнітивних структур, необхідних для нормального спілкування. Таким чином, підкреслюючи роль емоційних розладів при аутизмі і пояснюючи ними основні проблеми, що виникають у цих хворих, необхідно зважати саме на первинність специфічного когнітивного дефіциту [7, 17, 23].

При цьому, діти з розладами аутичного спектру мають великий потенціал до розвитку. Ті обмеження, які ускладнюють їхнє поступальне, за принципом нарощування, зростання – брак соціальних якостей та порушення сомато-сенсорних і психомоторних процесів – можуть бути подолані. З іншого боку, спеціально підібрані методи навчання і розвитку таких дітей (з опорою на світовий досвід) сприятимуть успішному формуванню їхніх інтелектуальних здібностей і адаптивних можливостей [21, 30, 37].

Наразі вочевидь, що систематичне застосування програм корекційно-реабілітаційної спрямованості із застосуванням сенсорно-інтегрованої терапії, буде сприяти підвищенню комунікативних функцій та функціональних можливостей дитини, а після проведеної корекції попереджати розвиток ускладнень і прискорювати відновлення порушених функцій і працездатності. Однак, незважаючи на загальновизнане значення

спеціальних програм у реабілітації таких хворих, їхнє застосування на практиці недостатньо. Все це обумовлює актуальність, наукову й практичну значимість зазначеної проблеми.

Мета дослідження – вивчення ефективності застосування засобів фізичної терапії в комплексній реабілітації дітей з розладами аутичного спектру.

Завдання дослідження:

1. За даними літературних джерел систематизувати та узагальнити сучасні наукові, науково-методичні відомості про особливості комунікативної активності дітей з розладами аутичного спектру.

2. Вивчити особливості комунікативної активності дітей з розладами аутичного спектру.

3. Схарактеризувати окремі напрями підготовки фахівців до роботи з дітьми з розладами аутистичного спектра.

4. Розробити програму корекційно-реабілітаційного супроводу із застосуванням сенсорно-інтегративної терапії для корекції комунікативної активності дітей з зазначеною патологією.

5. Оцінити ефективність комплексної програми корекційно-реабілітаційного супроводу дітей з розладами аутичного спектру після застосування сенсорно-інтегративної терапії в умовах Інклюзивно-ресурсного центру.

Об'єкт дослідження – процес фізичної терапії дітей з розладами аутистичного спектру.

Предмет дослідження – структура та зміст терапії, заснованої на сенсорній інтеграції в корекційно-реабілітаційному супроводі дітей з розладами аутичного спектру

Методи дослідження – теоретичний аналіз даних науково-методичної літератури; педагогічні методи дослідження; функціональні методи дослідження; методи діагностики комунікативної активності – мотиваційний критерій, емоційний критерій, діяльнісний критерій; методи математичної статистики.

Практичне значення одержаних результатів. Застосування сенсорно-інтегративної терапії в корекційно-реабілітаційній програмі серед дітей з розладами аутичного спектру в умовах ІРЦ забезпечило поліпшення показників комунікативної активності, що є ознакою оптимізації та збільшення адаптивної поведінкової реакції в спілкуванні, і дозволяє рекомендувати дану програму для практичного використання при роботі з даним контингентом дітей (Акт впровадження результатів наукових досліджень в практику корекційно-розвиткової роботи Комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр» Китайгородської сільської ради від 01.05.2024 р.).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що доповнено та розширено дані щодо позитивного впливу сенсорно-інтегративної терапії на комунікативну активність дітей з розладами аутичного спектру; дістали подальшого розвитку окремі напрями підготовки фахівців до роботи з дітьми з розладами аутистичного спектра.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дипломної роботи магістра обговорювались на науковій конференції студентів і магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за підсумками НДР у 2023-2024 н.р. (м. Кам'янець-Подільський 09-10 квітня 2024 року) та на засіданнях випускової кафедри фізичної реабілітації та медико-біологічних основ фізичного виховання.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Роботу викладено на 58 сторінці, з яких 61 основного тексту. Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку 64 використаних літературних джерел, містить рисунки та таблиці.

ВИСНОВКИ

Проблема дитячого аутизму сьогодні є надзвичайно актуальною, збільшення кількості дітей з аутистичними розладами спостерігається в усьому світі.

Діти з розладами спектру аутизму є найменш захищеною категорією населення в Україні й потребують особливої уваги з боку держави, вчених, лікарів, психологів, педагогів, фізичних терапевтів. На сьогодні можна констатувати брак надійного діагностичного інструментарію, який би уможлиблював дослідження розладів аутичного спектру дитини в контексті її цілісного розвитку та забезпечував своєчасну реабілітацію дітей. Українське суспільство в цілому, громада батьків та фахівців – дуже мало обізнані з проблемою аутизму; наразі бракує доступної, сучасної інформації щодо ефективних реабілітаційних заходів для дітей з розладами аутичного спектру.

Аутизм як аномалія розвитку у сферу наукових досліджень вітчизняної психології, педагогіки та реабілітології включена в останні півтора десятиліття. Ідеться про дітей з особливою, недостатньо зрозумілою патологією нервової системи генетичного (шизофренія, хромосомні вади, вроджені порушення обміну) або екзогенного (внутрішньоутробні й постнатальні ураження головного мозку) походження, при якій утруднене формування емоційних контактів дитини із зовнішнім світом і, насамперед, – із людиною [2, 6, 13].

Актуальним питанням на сьогодні є акценти у підготовці фахівців до навчання дітей з розладами аутистичного спектра на формування вмінь застосовувати корекційно-розвивальні технології в роботі з дітьми-аутистами, планувати та коригувати освітні завдання спільно з фахівцями з урахуванням результату моніторингу, індивідуальних особливостей розвитку дітей із РАС за умов інклюзивної освіти, формувати навички проектувати корекційно-розвивальне освітнє середовище задля розвитку комунікативних умінь дитини із РАС, здійснювати просвітницьку роботу з батьками та ін.

Результати даного дослідження дозволили оцінити ефективність застосування сенсорно-інтегративної терапії в корекційно-реабілітаційному супроводі дітей з розладами аутичного спектру в умовах закладу.

Показано, що для дітей з розладами аутичного спектру характерним є наявність порушень комунікативної активності, саме тих складових мотиваційної, емоційної та діяльнісної сфер які дають можливість пізнавати світ через спілкування, необхідні для взаємодії дитини з родиною та залучення в освітній простір.

Після проходження сенсорно-інтегративної терапії в корекційно-реабілітаційному супроводі, для дітей основної групи було характерно виражене поліпшення показників комунікативної активності, про що свідчать позитивні зміни у спілкуванні, емоційні окраси та підвищення комунікативних навичок та вмінь; в контрольній групі не відзначено істотних змін у комунікативному стані дітей з розладами аутичного спектру .

В цілому, отримані в нашому дослідженні експериментальні результати дозволили констатувати досить високий ступінь ефективності реабілітаційної роботи за запропонованою нами програмою реабілітації з застосуванням заходів, які були проведені серед дітей з розладами аутичного спектра. Використана програма реабілітації із застосуванням сенсорно-інтегративної терапії в корекційно-реабілітаційному супроводі сприяла вираженій оптимізації комунікативних можливостей дітей і тим самим, може бути рекомендована для практичного використання при роботі з даним контингентом дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аппе Фр. Вступ в психологічну теорію аутизму. К.: Теревінф, 2006. 216 с.
2. Аршатська О.С. Психологічна допомога дитині раннього віку, в якій формується дитячий аутизм. Психологія, 2005. № 2. С. 46-56.
3. Базима Н. В. Розвиток мовлення дітей з аутизмом. Х. : Ранок, ВГ Кенгуру, 2018. 114 с.
4. Білавич Г. В., Багрій М. А., Борис У. З. Підготовка фахівців до навчання дітей з особливими освітніми потребами. Медична освіта. 2023. № 2. С. 5-10.
5. Вакуленко Ю.В. Коморбідні порушення у дітей з розладами аутистичного спектра : дис. д-ра філо- софії. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2020. 289 с.
6. Гальчин К. Раннє виявлення ознак розладів спектру аутизму у дітей. Дитяча та підліткова психіатрія. 2015. № 2(47) С. 51-56.
7. Гілберт К. Аутизм. Медичний та педагогічний вплив. Книга для педагогів-дефектологів. К.: Владос, 2005. 144 с.
8. Діти з розладами аутистичного спектра: план корекційно-розвиткової роботи / авт. кол.: Л.О. Юрченко, Л.В. Олтажевська, Т.А. Малюченко та ін.; упор. В.В. Семизорова. Вид. 3-тє, без змін. Тернопіль : Мандрівець, 2019. 104 с.
9. Деркач Л. Г. Особливості психомоторного розвитку дітей з аутизмом. Вісник психоневрології. 2019. Т. 27. № 1. С. 108-114.
10. Дитина і сенсорна інтеграція. Розуміння прихованих проблем розвитку з практичними рекомендаціями для батьків і спеціалістів. 3-тє видання / Е. Джин Айрес за участю Джеффа Роббінса. Київ: Вид. «Центр учбової літератури», 2022. 327 с.
11. Дитячий аутизм: хрестоматія: навч. Посібник для студ. вищ. та середовищ. навч. Закладів. 2-ге вид., перероб. та дод. Харків: Дидактика плюс, 2011. 367 с.

12. Дмитрієва О. О., Єфіменко Л. А. Роль фізичної терапії в ранньому втручання у дітей з аутизмом. Матеріали науково-практичної конференції «Сучасні методи діагностики та лікування аутизму у дітей». Київ, 25-26 лютого 2021 року. С. 23-26.
13. Дмитрук О. В. Ефективність раннього втручання у дітей з аутизмом. Збірник наукових праць «Педагогічні науки», 2020. №1 (94). С. 124-130.
14. Друге квітня – Всесвітній день поширення інформації про аутизм. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/2-kvitnia-vsесvitnii-den-poshyrennia-informatsii-pro-autyzm> (дата звернення 23.10.2023).
15. Засенко В.В. До проблеми особистісного підходу у навчанні дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти колекційної роботи у спеціальній школі: наук.-метод. зб. : Вип. 8. К.: Наук. світ, 2010. С. 85–88.
16. Засенко В.В. Діти з особливим потребами: пріоритетні напрями державної політики України в галузі освіти, соціального захисту й охорони здоров'я. Особлива дитина: навчання і виховання. 2014. № 3. С. 20-29.
17. Зіннхубер Х. Як розвивається ваша дитина? Таблиці сенсомоторного розвитку, ігри та вправи: Від 4 до 7, 5 років. К.: Теревінф, 2009. 160 с.
18. Іванов Є.С. Дитячий аутизм: діагностика та корекція. Харків, 2004. С. 9-12.
19. Карвасарська І.Б. Остеронь. З досвіду роботи з аутичними дітьми. К.: Теревінф, 2003. 70 с.
20. Кравченко І. М. Особливості соціальної взаємодії дітей з аутизмом. Педагогіка і психологія. 2022. № 2(89) С. 80-86.
21. Ковалець І.В. Абетка емоцій: Практичний посібник для роботи з дітьми, що мають відхилення у психофізичному розвитку та емоційній сфері: метод. посібник. Харків. ВЛАДОС, 2013. 133 с.
22. Косарева О.І. Психологічні особливості навчання та виховання дітей з різними освітніми потребами (на прикладі дітей з раннім дитячим

- аутизмом) Випуск 13 (56); Частина I, 2016. Наукові Записки РДГУ. С. 36-48.
23. Коен Ш. Життя з аутизмом. К.: Інститут загальногуманітарних досліджень, 2008. 240 с.
  24. Мамайчук І.І. Психокорекційні технології для дітей з проблемами розвитку. К.: Мова, 2010. 400 с.
  25. Марценковський І.А. Вимоги до програмно-цільового обслуговування дітей з розладами зі спектра аутизму: методичні рекомендації. К., 2009. 46 с.
  26. Микиртурмов Б.Є. Аутизм: історія питання та сучасний погляд: монографія. К., 2012. 93 с.
  27. Микільська О.С. Аутична дитина. Шляхи допомоги. Харків. Теревінф, 2007. 288 с.
  28. Освіта дітей з аутизмом: від міфу до реальності : навч.-наоч. посіб. / [уклад. Т. Скрипник]. К. : Гнозис, 2014. 26 с.
  29. Островська К.О. Аутизм: проблеми психологічної допомоги. Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 110 с.
  30. Офіційні цифри: кількість аутистів у світі постійно зростає. URL: <https://cwf.com.ua/oficzijni-czifri-kilkist-autistiv-u-sviti-postijno-zrosta%D1%94/> (дата звернення 15.02.2023).
  31. Пітерс Т. Аутизм: Від теоретичного розуміння до педагогічного впливу. Харків: Гуманіт. вид. центр ВЛАДОС, 2003. 240 с.
  32. Плокінгер Е., Стеблюк С. Діагностичні методики комплексного вивчення дітей з розладами аутистичного спектра. Професійні компетентності фахівців фізичної терапії та ерготерапії: інноваційні підходи: збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 19-20 жовтня 2023 р., Ужгород / Упорядник: д.пед.н. С.В. Стеблюк. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2023. С. 131-133.

33. Поваляєва М.А. Корекційна педагогіка. Взаємодія фахівців. Одеса: Фенікс, 2012. 352 с.
34. П'ять міфів про аутизм. URL: <https://moz.gov.ua/uk/5-mifiv-pro-autizm> (дата звернення 11.09.2023).
35. Розлади спектра аутизму у дорослих: сучасний стан проблеми / І. Я. Пінчук, В. Я. Пішель [та ін.]. *НейроNews*. 2014. № 2 (57). С. 9-11.
36. Сансон П. Психопедагогіка та аутизм. Досвід роботи з дітьми та дорослими: практик. посіб. К.: Педагогіка, 2008. 116 с.
37. Сатмарі П. Діти з Аутизмом. Луцьк, 2005. 224 с.
38. Сильченко В. В. Дитячий аутизм – проблема сучасності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19 «Корекційна педагогіка та спеціальна психологія»*. 2020. № 39. С. 90-97.
39. Синьов В.М. Мультидисциплінарний (медико-психолого-педагогічний) характер діагностики і корекції розвитку особистості при порушеннях процесу соціалізації. Психолого-педагогічні засади розвитку особистості в освітньому просторі: матеріали методологічного семінару АПН України. К., 2008. С. 527–532.
40. Скрипник Т.В. Системно-феноменологічний підхід до діагностики та корекції розвитку дітей з аутизмом: дис. д-ра психол.наук : 19.00.08; Ін-т спец. педагогіки НАПН України. К., 2010. 385 с.
41. Скрипник Т.В. Стандарти психолого-педагогічної допомоги дітям з розладами аутичного спектра: навч.-метод. посіб. К.: Гнозіс, 2013. 60 с.
42. Скрипник Т.В. Феноменологія аутизму. К.: Видавництво «Фенікс», 2010. 388 с.
43. Скрипник Т.В. Зміст корекційно-розвиткових занять для дітей з аутизмом в спеціальних загальноосвітніх закладах. Реалізація оновленого змісту освіти дітей з особливими потребами: початкова ланка: навчально-методичний посібник. Київ, 2014. С. 278-304.
44. Скрипник Т. Шляхи підвищення компетентності педагогів в організації освітнього процесу для дітей з аутизмом. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2015. № 3. С. 49-57.

45. Смолянінов А. Рука – мозок. Братислава: EPSYNEL, 2011. 109 с.
46. Спеціальна педагогіка: Навчальний посібник для студ. вищ. пед. навч. Закладів. 2-ге вид., Стереотип. К.: Видавничий центр «Академія», 2001. 400 с.
47. Тарасун В. Концепція розвитку, навчання і соціалізації дітей з аутизмом. Навчальний посібник для вищих навчальних закладів. К.: 2004. 103 с.
48. Темерівська Т. Г., Ворнічеса Т. В. Особливості фізичної реабілітації дітей з розладами аутистичного спектру. Молодий вчений. 2018. №3. С. 167-170.
49. Технології інклюзивної (спільної) освіти у дошкільних закладах (рекомендації для керівників, вчителів-дефектологів та вихователів дошкільних закладів на прикладі інклюзивної освіти дітей з порушеннями слуху). К.: РЕМДОМ, 2011. 200 с.
50. Ткачова В.В. Технології психологічної допомоги сім'ям дітей з відхиленнями у розвитку. К.: АСТ, Астрель, 2007. 318 с.
51. Чернецька О. Особливості розвитку рухової сфери аутичних дітей. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: збірник наукових праць. Київ, 2008. Т. 3. С. 166-168.
52. Чуприков А.П. Розлади спектра аутизму: медична та психолого-педагогічна допомога: навч. посіб. Львів: Колесо, 2012. 184 с.
53. Шаповалова І. Програма фізичної терапії дітей з розладами спектру аутизму. Фізична культура, спорт та здоров'я нації. 2018. №6. С. 238-244.
54. Шаповалова І., Псарьова А. Вплив засобів фізичної реабілітації на дітей з раннім дитячим аутизмом та з розладами спектру аутизму. Фізична культура, спорт та здоров'я нації: збірник наукових праць. Житомир. 2017. Вип. 4 (23). С. 288-292.
55. Шпіцберг І. Коридор із прозорими стінами: корекція порушень розвитку сенсорних систем у дітей з діагнозом «ранній дитячий аутизм». Шкільний психолог, 2010. № 20. С. 39-43.
56. Шульженко Д. Аутизм – не вирок. Львів: Кальварія, 2010. 224 с.
57. DeJesus VM, Oliveira RC, de Carvalho FO, de Jesus Mari J, Arida RM,

- Teixeira-Machado L. Dance promotes positive benefits for negative symptoms in autism spectrum disorder (ASD): A systematic review. *Complement Ther Med* [serial online]. 2020. Vol. 49. P. 102-114.
58. Cameron KL, Albeshar RA, McGinley JL, Allison K, Cheong JLY, Spittle AJ. Movement-based interventions for preschool-age children with, or at risk of, motor impairment: a systematic review. *Dev Med Child Neurol* [serial online]. 2020. Vol. 62(3). P. 290-296.
59. Hobson R. P. *Autism and the Development of Mind*. Erlbaum, Hove, Sussex, 2005. 245 p.
60. Lim YH, Licari M, Spittle AJ, Watkins RE, Zwicker JG, Downs J, Finlay-Jones A. Early Motor Function of Children With Autism Spectrum Disorder: A Systematic Review. *Pediatrics* [serial online]. 2021. Vol. 147(2). P. 202-211.
61. Millman LSM, Terhune DB, Hunter ECM, Orgs G. Towards a neurocognitive approach to dance movement therapy for mental health: A systematic review. *Clin Psychol Psychother* [serial online]. 2021. Vol. 28. P.24- 38.
62. Valagussa G, Trentin L, Signori A, Grossi E. Toe Walking Assessment in Autism Spectrum Disorder Subjects: A Systematic Review. *Autism Res* [serial online]. 2018. Vol. 11(10). P. 1404-1415.